

Predgovor

Pitanja o nastanku, simbolici i uporabi hrvatskih zemaljskih grbova, osobito hrvatskoga šahiranog grba, već dugo privlače pozornost povjesničara, heraldičara i šire javnosti. Riječ je, zapravo, o modernom fenomenu. Početke mu naziremo sredinom 19. stoljeća, kada nekoć feudalna heraldika postaje bitna sastavnica nacionalnih ideologija i kad grbovna baština diljem Europe poprima nacionalna obilježja. Otada se grbovi predmoderne *natio Croatica* i njezinih institucija vezuju za hrvatsku državnost i naciju kao novi oblik kolektivnog identiteta. Emancipaciju nacije-države pratila je simbolizacija, u kojoj je važnu ulogu imala grbovna semantika, a nacionalna heraldifikacija u hrvatskom je slučaju formalno okončana tek stjecanjem državne neovisnosti početkom devedesetih godina 20. stoljeća, kada je zajedno s drugim simbolima državnosti normiran i suvremeni grb Republike Hrvatske.

Premda se čini da je grbovništvo u procesu demokratizacije doživjelo svoju renesansu, u kojoj se drevni heraldički „jezik“ izvrsno prilagodio identitetskim potrebama modernih država i društava, budućnost grbova iz današnje perspektive čini nam se neizvjesnom. Globalizacijski trendovi i širenje postnacionalnih ideologija i identiteta oslabili su simbolički oslonac heraldike u *nacionalnom* i *regionalnom* ključu, a grbovnu tradiciju prekrila je plima znakovlja i značenjâ. Dizajnerskim stilizacijama i redukcijama grbovi sve više poprimaju obilježja tržišnih marki, dok im u javnom životu konkuriraju *loga* i *emblemi* novih političkih integracija i institucija, kao i simboli različitih interesnih udruga i identitetskih skupina. Uporaba starih grbova i novih grbolikih slika odvija se u ahistorijskom ambijentu medijske dekontekstualizacije u kojemu polisemija potire heraldički kontinuitet. „Beskonačna igra značenja“ postaje sve dinamičnija, a slike i grbovi u digitalnom svijetu postaju ovisni o novim semantičkim strukturama.

U ovoj knjizi ne bavimo se budućnošću, no suvremena sudbina hrvatskih grbova neodvojiva je od njihove simbolizacijske funkcije i brojnih reatribucija u prošlosti. Hrvatsko zemaljsko znamenje ima dugu i kompleksnu povijest u sklopu europske heraldike, a brojne sastavnice te povijesti nisu dovoljno poznate ni osviještene u našem kulturnom i društvenom životu. Pri kraju epohe modernog grbovništva, na stranicama koje slijede osvjetlili smo genezu, simboliku i višestoljetnu uporabu hrvatskih grbova, napose onih u današnjem grbu Republike Hrvatske. Dijelove ove knjige objavili smo 2017. godine u časopisu *Gordogan* (br. 35/36) u radu pod naslovom »Nastanak hrvatskih grbova. Podrijetlo, povijest i simbolika od 13. do 16. stoljeća«. U odnosu na tu studiju, tekst pred vama je ispravljen, bitno dopunjen i proširen. Opsegom je dvostruko duži pa se može reći da je riječ o posve novom djelu.

Ako spoznaje do kojih smo došli ožive zanimanje i diskusiju o hrvatskoj heraldici i simboličkoj baštini, smatrat ćemo da se naš trud isplatio.